

Чернігів), Німеччини (Берлін, Лейпціг), Чехословаччини (Прага, Ужгород), Польщі (Львів, Луцьк, Тарнів, Жовква, Щипйорно, Замостя, Люблін, Познань), Великобританії (Лондон), Швейцарії (Лозанна), США (Чикаго), Італії (Рим), УРСР (Львів, Київ, Харків).

Тематичний зміст і хронологічна глибина вказаної бібліотеки дають можливість оцінити не лише духовно-інтелектуальне обличчя його власника, але й наукові та культурно-освітні зв'язки діячів НТШ і Українського товариства бібліофілів, української інтелігенції Львова з іншими регіонами України і загалом Європи та світу у першій половині ХХ ст.

Бібліотека історика, яка була розпорошена у 40-ві й доукомплектована у 50–60-ті роки ХХ ст. (працював директором Інституту суспільних наук АН УРСР), після його смерті зберігається в родині сина Романа Крип'якевича (1925–1999). У ній нині нараховується близько тисячі видань. Бібліотекою та архівом родини опікується невістка вченого – мистецтвознавець Леся Крип'якевич. Родина прагне створити меморіальний кабінет історика, куди планує передати архів і бібліотеку вченого. Вва-

жаємо, що місцем зберігання цих загальнонаціональних раритетів повинна стати Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, яка має можливість гідно пошанувати творчий доробок відомого історика і книгознавця, організатора бібліотечної справи. Нагальною є також потреба у науковому бібліографуванні, визначенні правничо-культурного статусу цієї приватної книгозбірні, внесення її до Національного бібліотечного фонду України. У зв'язку з цим підтримуємо ініціативи київських книгознавців щодо удосконалення правової бази нашої держави, яка стосується охорони, реєстрації та доступу до цінних і рідкісних книжково-архівних пам'яток як складової Державного реєстру національного культурного надбання³⁴.

³⁴ Ковальчук Г. Створення Державного реєстру книжкових пам'яток як складової частини Державного реєстру національного культурного надбання // Бібліотечний вісник. – 2004. – № 2. – С. 2–10; Ковальчук Г. Правове поле України щодо роботи з книжковими пам'ятками // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 1. – С. 50–57.

УДК 930.2:655.413:050(477)

Юлія СЕРЕДЕНКО,

аспірантка Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України

Джерела для дослідження видавничої діяльності А. Ніковського

У статті досліджено основний масив джерел, які висвітлюють видавничу діяльність Андрія Ніковського – видатного громадсько-політичного діяча, літературознавця, журналіста. На основі аналізу його епістолярної спадщини відновлено історію видання журналу «Основа» та альманаху «Степ».

К л ю ч о в і с л о в а: епістолярна спадщина, журнал, А. Ніковський, видавнича діяльність, «Основа», «Степ».

Видавнича діяльність Андрія Васильовича Ніковського [1885–1942 (?)] була одним із пріоритетних напрямків його громадської роботи – як талановитого журналіста, публіциста, літературного критика, видатного громадсько-політичного діяча. Ця сфера діяльності Андрія Васильовича є малодослідженою, оскільки донедавна і сама постать діяча була практично невідомою для широкого загалу. Лише після 1991 року починається якісно новий період у дослідженні життєвого шляху А. Ніковського.

Протягом останніх десяти років з'явилося декілька публікацій¹, автори яких, на основі залучених джерел, зробили загальний огляд його життєвого шляху і громадсько-політичної діяльності. Згодом дослідники звернулися і до рукописної

¹ Ніканорова О. Ніковський // Уряд. кур'єр. – 2000. – № 114. – С. 8–9.; Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. Біографічний довідник. – К., 1996. – С. 136–138; Веденєєв Д., Шевченко С. Комісар Києва, який став міністром УНР // Українські Соловки. – К.: «ЕксОб», 2001. – С. 127–133.

спадщини, зокрема епістолярію² цієї непересічної особистості. Крім того, на сьогодні перевидані окремі його публіцистичні статті та літературознавчі праці³. Проте існуючі дослідження засвідчують повільний процес виявлення та залучення архівних джерел для вивчення маловідомих фактів біографії, особливо тих, які віддзеркалюють видавничу діяльність А. Ніковського. Тому пропонується стаття є спробою, на основі рукописної спадщини самого А. Ніковського та інших джерел, відтворити той період його громадської діяльності, коли він взяв на себе обов'язки видавця україномовного журналу «Основа».

Найбільш цінним джерелом для дослідження видавничої роботи А. Ніковського є, безперечно, епістолярна спадщина. Листи на той час були єдиною можливим способом спілкування, передачі та обміну інформацією. У них можна простежити весь процес видання журналу: від ідеї створення до його заборони військовою цензурою. Не менш актуальним джерелом є і сам журнал, як результат роботи команди однодумців на чолі з А. Ніковським. Порівняння інформації, що міститься у листах, зі змістом готового видання дає можливість побачити, які публікації були розміщені на сторінках журналу, як формувався зміст кожної книжки, які автори співпрацювали з виданням.

Перші кроки на журналістській ниві А. Ніковський зробив ще 1907 року, коли почав друкувати короткі повідомлення на сторінках київської газети «Рада». Пізніше він став її постійним автором. Згодом А. Ніковський, талановитий журналіст, став літературним критиком та мовознавцем. Здібного автора з Одеси швидко помітив видавець газети «Рада» Євген Харлампович Чикаленко, який згодом запропонував А. Ніковському редагувати цю щоденну українську газету. Виконуючи обов'язки редактора з перервами з 1912 до 1914 року, він відчував на собі величезну відповідальність, тому кожен його крок був виваженим і ретельно продуманим.

² *Миронець Н.* «Теперішні листи колись будуть цінним матеріалом для історії...» (Листування Андрія Ніковського з Євгеном Чикаленком. 1917 рік) // Пам'ять століть. – 1997. – № 5. – С. 24–43; *Миронець Н.* «...Я мусів виступити проти Вас...» (До історії розриву стосунків між А. В. Ніковським та Є. Х. Чикаленком) // Укр. археогр. зб. – К.; Нью-Йорк, 2004. – Вип. 8/9. – С. 672–680. – (Укр. археогр. щорічник. Нова сер.; Т. 11/12); *Старовойтенко І.* Епістолярний діалог Євгена Чикаленка з Андрієм Ніковським // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – К., 2004. – Вип. 7. – С. 316–336.

³ Див., наприклад: *Ан. Ніковський.* Пам'яті Василя Симиренка // Родовід. – 1995. – № 5. – С. 6–7.

З листів до Є. Чикаленка досить докладно дізнаємося про перебіг подій у редакції. З них випливає своєрідна хроніка подій, і водночас готовність прислухатися до зауважень та порад у відповідь. Крім того, з 1 липня 1913 р. по 20 липня 1914 р. А. Ніковський виконував обов'язки редактора «Літературно-наукового вісника» (ЛНВ).

Наростання реакції і початок першої світової війни позначилися репресіями щодо українського руху і повною заборонаю національних інституцій. Припинили роботу «Просвіти» та україномовні періодичні видання. Серед них – ЛНВ та «Рада». Останню було закрито за статтю О. Білоусенка (О. Лотоцького) «Наше становище» від 18 червня 1914 р. Провідна думка статті: що хоч ми й голі і обдерті до останнього, але все-таки живемо. 19 червня було введено військовий стан, а 20 вийшло число «Ради» з лояльною статтею з приводу війни з Німеччиною. Однак, 21 червня о першій годині ночі до помешкання А. Ніковського завітав пристав і заявив «о припиненні газети на время военного положения»⁴. Він намагався вживати заходи для відновлення газети, про що свідчать листи до Є. Чикаленка, але врешті всі зусилля виявилися марними. Цей період для А. Ніковського був одним із найтяжчих, про що писав: «Рада», редакція «Ради» для мене не то що зовсім не чужа, але більше ніж близька – школу громадського такту, принципів толерантності, прийомів газетної праці я здобув тільки з «Радою» та через «Раду»⁵.

Проте А. Ніковський, С. Єфремов та їхні однодумці, активні учасники українського руху не полишали думки про відновлення національного видання. І як тільки весною 1915 р. було знято заборону на українське слово, вони одразу ж почали збирати перші матеріали для нового українського журналу. Він мав виходити подалі від Києва, в Одесі. Журналу, який задумувався як вісник письменства, науки і громадського життя, дали назву «Основа». А. Ніковський взяв на себе обов'язки видавця та головного редактора, а практичну роботу, пов'язану з друкуванням часопису, вели його одеські знайомі І. Гаврилук (редактор) і В. Буряченко (відповідальний секретар). До складу редакційної ради входили: С. Єфремов, Л. Старицька-Черняхівська, Д. Дорошенко, О. Левицький. Сам А. Ніковський, сумніваючись у своїй компетентності як видавця, вважав, що доречніше буде дору-

⁴ ІР НБУВ, ф. 44, № 560. Лист А. Ніковського до Є. Чикаленка від 24 липня 1914 року.

⁵ Там само, № 490. Лист А. Ніковського до Є. Чикаленка від 6–8 вересня 1908 року.

чити видавати журнал комусь із київських діячів. В одному з листів до С. Єфремова він писав: «хочу з Вами порадитись – чи не краще мені усунутись од редагування «Основи», бо я – людина відста-ла. Чи не краще, як буде хто з киян. А тоді з Вами ж таки треба в'яснити, хто має бути і на кому по-годяться люде. На мені ж лежить тільки інерція «ЛНВ»⁶. Однак С. Єфремов, від імені київської громади, висловив йому повну довіру щодо ведення справ «Основи»⁷.

Характер листування між А. Ніковським та С. Єфремовим засвідчує істотну відмінність від його листування з одеськими колегами як за проблематикою, так і за змістом. З листів до С. Єфремова довідуємося про концептуальні засади існування та розвитку журналу. У першу чергу обговорювалися питання змістовного наповнення видання, підбору матеріалів. Ця тема в листах була провідною, оскільки через жорсткі цензурні утиски деякі матеріали могли бути зняті з видання в останній момент. Необхідно було терміново змінювати зміст книжки, але, через нерегулярну роботу пошти, це не завжди вдавалося. У редакції мав бути наповнений редакційний портфель, який би гарантував відповідний рівень журналу. Із-за того, що журнал видавався під час першої світової війни, виникло багато ускладнень. Тому А. Ніковський у листах до С. Єфремова постійно просив його якомога більше писати до «Основи» самому та ворухити київських діячів, особливо членів редакції⁸. Також він висловлював С. Єфремову свої думки з приводу отриманих матеріалів, шукав пораду стосовно їх публікації. Він побоювався, що його власні симпатії до окремих авторів та їхніх творів можуть іти в розріз із напрямком журналу. Це, зокрема, стосувалося оповідання В. Леонтовича «Vis major», про яке він так писав С. Єфремову: «Посилаю Вам рукопис Вол. Мик-ча. Воно оповідання – не оповідання, а певний настрій деяких кругів інтелігенції. Однак хоч проти нього нічого мати не можна, але єсть два місця, на мій погляд, що вимагають уважного відношення. Мені трудно рішити, бо я сам дуже давно симпатизую його літературній праці, а проте чи не зважуюсь, чи не в'ясню собі дефекти його, котрі однак почуваю добре»⁹. Ра-

зом із листами А. Ніковський надсилав до С. Єфремова і дозволені цензурою повідомлення про журнал із проханням розмістити їх у виданнях, із якими він співпрацює, а саме: «Приазовський Край», «Голос Минувшаго», «Русскія Вѣдомости», «Южно-Русская С.-хоз. Газета» в Харькові¹⁰.

Листування з В. Буряченком та І. Гаврилюком проливає світло на намагання А. Ніковського вирішувати інші питання, зокрема видавничо-технічні. Він давав конкретні вказівки, наприклад про те, в якому порядку розміщувати матеріали у часописі, надсилав коректури творів, банківські чеки, зі свого боку вимагаючи суворої звітності. Вони, в свою чергу повідомляли його про, часто безпідставні, цензурні утиски, постійні проблеми з друкарнею, про нестачу паперу та інші негаразди. А. Ніковський намагався оперативно, наскільки було можливо, зважаючи на військовий стан, реагувати на всі повідомлення, однак кореспонденція інколи не доходила до адресатів тижнями, що сильно ускладнювало поточну роботу і призводило, врешті-решт, до затримки виходу журналу. З листів дізнаємося, що А. Ніковський вже у третьому числі журналу наказав не оголошувати передплати на наступний, 1916 рік, розуміючи, що «Основу» можуть закрити¹¹. В одному з листів до А. Ніковського В. Буряченко розповів йому про враження читачів від першої книжки, зокрема, одним із зауважень була відсутність звичайної хроніки з українського життя¹². І. Гаврилюк, який виконував обов'язки редактора «Основи», в листі до А. Ніковського докладно розповів про те, як його викликали на допит у жандармське управління. Сказали, що про українство заведено велику справу і закинули, що «Основа» видається групою осіб із Києва на чолі з Чикаленком для революційної пропаганди. І. Гаврилюк відповів, що це вигадки, що він видає журнал сам, і ніякої пропаганди на сторінках видання не веде. Далі розпитували, чому вирішив займатися літературою, якщо за фахом чиновник, на що він відповів, що вже кілька років пише п'єси, які ставилися на сцені та були дозволені цензурою. Цікавилися і фінансовими питаннями, а саме, звідки він бере гроші на видання журналу. І. Гав-

⁶ ІР НБУВ, ф. 317, № 1051. Лист А. Ніковського до С. Єфремова [не датований].

⁷ ІР НБУВ, ф. 226, № 140. Лист С. Єфремова до А. Ніковського від 7 вересня 1915 року.

⁸ ІР НБУВ, ф. 317, № 1040. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 14 вересня 1915 року.

⁹ Там само, № 1047. Лист А. Ніковського до С. Єфремова [не датований].

¹⁰ Там само, № 1040. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 14 вересня 1915 року.

¹¹ Відділ рукописів Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького (далі – ВР ОДНБ ім. М. Горького), ф. 29, № 18. Лист А. Ніковського до І. Гаврилюка та В. Буряченка від 11 грудня 1915 року.

¹² ІР НБУВ, ф. 226, № 70. Лист В. Буряченка до А. Ніковського від 28 вересня 1915 року.

рилюк повідомив, що має свої землі на Волині та виноградники в Шабо, прибутки від яких дають змогу утримувати «Основу»¹³.

Загалом, упродовж 1915 р. вийшло три числа журналу «Основа», який на той час був єдиним україномовним журналом. А. Ніковський прагнув об'єднати навколо нього якомога ширше коло українських діячів. У листах до С. Єфремова він просив поінформувати П. Стебницького, О. Лотоцького про вихід журналу з проханням писати для журналу¹⁴. Сам писав до Є. Чикаленка з пропозицією надсилати до «Основи» матеріали з загальних питань археології, написані доступною для читачів мовою¹⁵.

Перша книжка журналу, загальним обсягом 143 сторінки, вийшла у серпні 1915 р. Зміст її був таким: В. Винниченко «Босяк»; Л. Орленко «Лиха свекруха»; Г. Чупринка «Поезії»; В. Леонтович «Гості і діти пана Андрія»; Н. Кибальчич «Нелюдські діти»; О'Коннор-Вілінська «Три листи»; Ф. Матушевський «Т. Шевченко»; М. Грінченко «На дружні могили (Спомини)»; О. Грушевський «З життя київського українського гуртка в 1870–1874 рр.»; С. Русова «Національні відносини в Бельгії»; С. Єфремов «Про те, що було й чого не було»¹⁶. Сам перелік творів дає право для висновку про те, що основну увагу редакція, на чолі з А. Ніковським, зосередила на найактуальніших питаннях громадського руху та літературного життя України. Весь тираж першої книжки (1200 примірників) був реалізований. Купували журнал більше, ніж передплачували, проте передплати вистачило на видання другої книжки.

Частково матеріал першої книжки був зібраний із київської групи ЛНВ та «Світла», частково були залучені нові сили: В. Винниченко, В. Леонтович, С. Єфремов. Публікації мали здебільшого академічний характер і не відрізнялися бойовим духом, оскільки говорити і писати те, що хотілося, їм не дозволяли. Проте, вважаючи одним із основних своїх завдань подальше культурне будівництво, за будь-яких обставин, члени редакційної ради і сам А. Ніковський були задоволені змістом першої книжки¹⁷.

¹³ ІР НБУВ, ф. 226, № 99. Лист І. Гаврилюка до А. Ніковського [не датований].

¹⁴ ІР НБУВ, ф. 317, № 1035. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 8 квітня 1915 року.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Основа. Вістник письменства, науки і громадського життя. – 1915. – Кн. 1. – Серп. – 143 с.

¹⁷ ІР НБУВ, ф. 317, № 1039. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 29 серпня 1915 року.

В екстремальних умовах війни журнал виходив із величезними труднощами: доводилося долати нестачу паперу, дорожнечу і повсюдний безлад, а головне – цензурні утиски, у т. ч. постійна загроза штрафів або й заборона видання. Крім того, для «Основи» була заведена подвійна цензура. Перший раз цензори читали підготовлені матеріали, виносячи вирок кожній публікації окремо, а потім, вже після виходу книжки, вимагали три примірники для того, щоб звірити, чи все опубліковано відповідно до дозволу. Часом доля книжки залежала не лише від характеру статей, розміщених у ній, а й від стану справ на фронті. Все це постійно на тривалий час затримувало вихід чергової книжки.

Певну специфіку мав зміст другої книжки журналу, загальним обсягом 148 сторінок, що вийшла у вересні 1915 р. Основний її зміст склали такі твори: Г. Чупринка «Без злоти» (вірш); Л. Орленко «Помста загублених»; Х. Алчевська «Поезії»; В. Винниченко «Босяк» (далі); К. Широцький «Білоусівська церква»; Г. Чупринка «Поезії»; Н. Кибальчич «Галина Степанівна»; Н. Романович «Карпатські етюди»; П. Тичина «Поезії», «Душа моя – послухай»; П. Воронін «На новій квартирі»; І. Шокілько «Де-ж судія?» (вірш); О. Журлива «Осінь» (вірш); А. Ніковський «Грамматика Ів. Нечуча-Левицького»; Д. Д-ко «З недавнього минулого»; А. Яринович «До психології українофільства»¹⁸.

А. Ніковський у другій книжці хотів спробувати опублікувати передову статтю на сучасні теми, принаймні про потребу подальшої культурної роботи та організації національної думки з огляду на події, що розгорталися в Україні: «начуваючись, сподіваючись, потерпаючи, але з невеликим «страхом Божим» будемо хоч щось писати; – принаймні попереду не заборонять. А конфіскація книжки – це все-ж таки життя, а не тиха смерть слова під червоним атраментом (чорнилом. – Ю. С.) цензора. Закриють за напрямом – але й так небагато одкрито»¹⁹. С. Єфремова він просив написати статтю з полемічним «перцем» на тему російсько-українських суперечок, рахунків, відносин і планів. І С. Єфремов відгукнувся на пропозицію і написав статтю під назвою «З хвиль життя», яка зрештою і стала формальним приводом для закриття журналу. Обговорення подальшої долі цієї статті займає багато місця у листуванні між А. Ніковським та С. Єфремовим. Спочатку планувалося, що вона буде опуб-

¹⁸ Основа. Вістник письменства, науки і громадського життя. – 1915. – Кн. 2. – Верес. – 148 с.

¹⁹ ІР НБУВ, ф. 317, № 1048. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 25 жовтня 1915 року.

лікована у другій книжці, однак цензурна перевірка затяглася і, як наслідок, її публікацію відклали. Основна ідея статті: не дивлячись на те, що український народ голий та босий, він усе ж таки існує. 25 жовтня 1915 р. А. Ніковський так пише в листі до С. Єфремова про реакцію цензури на статтю: «Цензор – «прочель статью г. Ефремова съ глубокимъ вниманіемъ и большимъ удовольствіемъ. Поэтому я поставилъ отмѣтку – разрѣшенію военной цензуры не подлежитъ. Можетъ печататься на общихъ основаніяхъ»²⁰. С. Єфремов у свою чергу поскаржився А. Ніковському на те, що, на жаль, всі цензори читають його статті з великим задоволенням та цікавістю. І це є біда його як автора, оскільки саме через це статті не доходять до простого читача²¹. Однак, А. Ніковський не збирався відступати, він доручив своїм одеським товаришам попросити приватної поради цензора, сказавши при зустрічі, що журнал знаходиться у «трагічному» стані: втрачає співробітників, оскільки не може писати того, що вільно друкується у всій іншій пресі. Просив їх довідатися чи дозволить цензура публікацію статті, якщо вони повикреслюють різкі висновки автора, заливши у статті лише загальновідомий матеріал²². Але у приватній розмові цензор пояснив, що за публікацію матеріалу можливий штраф, конфіскація і, навіть, суд: «Теперь не такое время, чтобы такую горькую правду пускать въ свѣтъ. Эта статья подрываетъ Россіи въ обще славянскомъ вопросѣ»²³. Безумовно, у А. Ніковського були сумніви, але він усвідомлював, якщо друкувати статтю всупереч дружній пораді цензора – значить його першого змусити підняти хвилю переслідувань проти журналу. З іншого боку, коли не друкувати, то цим дати привід для докорів на зразок: «а що, як би нічого не було?...»²⁴. Таким чином, зваживши всі «за» і «проти», вони вирішують друкувати статтю з делікатнішими висновками. Або колись починати писати на сучасні теми, або відмовлятися від журналу. Отже, у зв'язку із тривалими цензурними перевітками стаття С. Єфремова «З хвиль життя» до другої книжки не потрапила.

До третьої книжки «Основи», яка побачила світ у жовтні 1915 р., увійшли такі публікації: Д. Мар-

кович «Мій сон»; В. Винниченко «Босяк» (кінець); С. Єфремов «De mortuis» (Пам'яті Ол. Русова); В. Леонтович «Vis major»; Л. Старицька-Черняхівська «Великий погреб» (вірш); Гр. Чупринка «Поезії»; М. Новицький «Десять літ життя Катеринославської «Просвіти»; П. Тичина Поезії «Як не горю – я не живу»; М. Журливий «В. Лесевич як філософ»; М. Павловський «Війна і кооперація»; М. Ковалевський «З провінціяльних вражін»; С. Єфремов «З хвиль життя»; В. Д. «З життя і письменства»²⁵. Такий зміст часопису засвідчив суттєву зміну видавничої політики. Актуальними на сторінках видання стали питання українського руху; його історії та майбутнього.

Це була остання книжка журналу «Основа». Офіційною причиною заборони стала стаття С. Єфремова «З хвиль життя», яка, не зважаючи на пом'якшення висновків, мала досить категоричний характер. Ось декілька уривків, які розкривають загальний зміст публікації: «Мій огляд зветься – «З хвиль життя», – того самого життя, яке звелено уважати за «яко не бывшее», мовляв словами одного старого наказу. Отже наперекір наказам – воно є, оте живцем поховане життя, воно грає навіть хвилями, має свої бурі, свої принади. Почавшись з отого крику, що тільки в серці був, виходить воно вже на ширший простір і тисячами уст про себе голосно говорить. І говоритиме...»²⁶. С. Єфремов, розглядаючи ситуацію з національною пресою в Україні, мимоволі спрогнозував у статті долю журналу: «Декретом можно було припинити українську пресу, але не можна ніяким декретом спинити оте вільне, незалежне слово, що живе в устах народу – й по старому розлягається воно од краю до краю широкої землі української»²⁷. У листі від 6 лютого 1916 р. В. Буряченко, відповідальний секретар журналу, повідомив А. Ніковського: «в сьогоднішніх газетах видруковано наказ командуючого Одеської Військової Округи, що «Основу» закрито на весь час військового стану Одеси». У цьому ж листі він запропонував А. Ніковському видати в Одесі альманах під тією ж назвою, або під іншою та розіслати усім передплатникам²⁸.

Таким чином, фактичним продовженням «Основи» стала збірка «Степ», альманах письменства,

²⁰ Там само.

²¹ ІР НБУВ, ф. 226, № 145. Лист С. Єфремова до А. Ніковського від 27 жовтня 1915.

²² ВР ОДНБ ім. М. Горького, ф. 29, № 16. Лист А. Ніковського до І. Гаврилюка від 4 листопада 1915 року.

²³ ІР НБУВ, ф. 317, № 1048. Лист А. Ніковського до С. Єфремова від 25 жовтня 1915 року.

²⁴ Там само.

²⁵ Основа. Вістник письменства, науки і громадського життя. – 1915. – Кн. 3. – Жовт. – 137 с.

²⁶ Єфремов С. З хвиль життя // Основа. Вістник письменства, науки і громадського життя. – 1915. – Кн. 3. – Жовт. – С. 120.

²⁷ Там само. – С. 112.

²⁸ ІР НБУВ, ф. 226, № 81. Лист В. Буряченка до А. Ніковського від 6 лютого 1916 року.

науки та громадського життя. Вона вийшла з дозволу військової цензури та була останньою, четвертою, книжкою журналу. Зміст її був таким: В. Смиренко (портрет); А. Ніковський «Пам'яті В. Ф. Смиренка»; Л. Орленко «Несподіваний шлюб»; Г. Чупринка «Поезії»; П. Устяк «Хабар»; Г. Чупринка «Признання» (вірш); М. Пилипович «Деда»; І. Липа «Зорі»; С. Павленко «Як би знаття!...»; Ю. Стрижавський «Під крилами церков»; «Оповідки». Об'єм збірки – 112 сторінок²⁹. Аналіз проблематики та змісту творів збірки «Степ» дає додаткові відомості про особу А. Ніковського як видавця, про його естетичні та літературознавчі погляди, а також засвідчує відхід редакції від написання статей на гострі суспільні теми.

Джерельну цінність мають відомості про розповсюдження журналу, які віддзеркалюють численні листи, що надходили на ім'я редакції. Книгарні та видавництва пропонували журналу співпрацю і надсилали списки передплатників. Передплата на «Основа» приймалася в українських книгарнях Києва, Харкова, Полтави, Катеринослава, Одеси, а також Санкт-Петербурга та Москви.

²⁹ Степ. Письменство, наука і громадське життя. – Одеса, 1916. – 112 с.

Часто надходили листи від різних громадських організацій із проханням про безкоштовне або пільгове надання журналу. Зокрема, це стосується Тобольського губернського музею, при якому існував кабінет для читання, та «Общества народных чтений» (Владивосток)³⁰.

Отже, розглянуті у статті джерела, дали підстави простежити видавничу діяльність А. Ніковського – відомого журналіста, публіциста, організатора української преси, громадського діяча. Його епістолярна спадщина містить багато відомостей з історії видання журналу «Основа», з яким співпрацювали багато відомих українських громадських діячів, письменників та публіцистів. Самі ж журнали «Основа» (3 кн.) та альманах «Степ», які нині є бібліографічною рідкістю, дозволяють з'ясувати не тільки їх змістовне наповнення, встановити коло авторів цих видань, але й глибше осмислити ідейні, естетичні та літературознавчі погляди Андрія Ніковського.

³⁰ ІР НБУВ, ф. 226, № 42. Тобольській губернській музей – редактору журналу «Основа»; ІР НБУВ, ф. 226, № 38. Общество народных чтений. Правление – в редакцію журналу «Основа» від 9 грудня 1915 року.

IFLA

Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ – IFLA (The International Federation of Library Association and Institution) є провідною міжнародною асоціацією, яка представляє інтереси бібліотечних і інформаційних служб і їхніх користувачів. Це голос представників бібліотечної та інформаційної професії, який лунає на глобальному рівні.

Членство в IFLA надає можливість асоціаціям, закладам і приватним особам, які цікавляться питаннями, що стоять перед міжнародним бібліотечним та інформаційним товариством, отримувати найсвіжішу інформацію, підтримувати мету Федерації і брати участь у її діяльності.

Переваги членства в IFLA включають:

- ❖ підписку на «IFLA Journal»;
- ❖ отримання довідника IFLA;
- ❖ безкоштовну реєстрацію в одній або кількох із 45 професійних секцій IFLA (кількість безкоштовних секцій залежить від категорії членства);
- ❖ право голосу (лише для асоціацій та установ);
- ❖ знижку на придбання видань, у тому числі серії видань IFLA видавництва «Saar»;
- ❖ знижку (за оплати реєстраційних внесків) за участь у Всесвітніх конгресах бібліотекарів та інфор-

маційних працівників (World Library and Information Congress – WLIS), найближчий з яких відбудеться в Сеулі (Південна Корея) у серпні 2006 р.

IFLA адмініструє декілька дискусійних груп. Особливе зацікавлення викликає IFLA-L – основний сервер для поширення інформації про послуги і діяльність IFLA. IFLA-L також пропонує увазі міжнародного бібліотечного товариства форум для обговорення актуальних питань.

Інтернет-реєстрація та інформація на сайті:

<http://www.ifla.org/iflalist.htm#IFLA-L>

Членські внески для членів-установ залежать від країни, в якій розташований даний заклад; внески для членів-асоціацій – від оперативних витрат асоціацій (детальніше про це ви дізнаєтесь у штаб-квартирі IFLA). Членські внески для індивідуальних членів становлять 120 євро на рік, студенти можуть приєднатися до IFLA за 50 євро на рік.

Детальнішу інформацію ви можете отримати на сайті www.ifla.org або за електронною адресою membership@ifla.org.

Поштова адреса: IFLA Headquarters, Box 95312, 2509 CH The Hague, Netherlands